

MAGAZYN
VOOR DE
CRITISCHE WIJSGEERTE,
EN DE
GESCHIEDENIS VAN DEZELVE,
UITGEGEVEN
DOOR
PAULUS VAN HEMERT.
Derde Deels, eerste Stuk.

---

*Pro certo habeant homines, non sectae nos alicujus,
aut placiti, sed utilitatis et amplitudinis humanae
fundamenta moliri. — Praeterea bene sperent, ne-
que instaurationem nostram ut quiddam infinitum
et ultra mortale animo concipiant; quum revera
sit infiniti erroris finis et terminus legitimus.*

BACO DE VERULAMIOS

Te AMSTERDAM.
Bij M. SCHALEKAMP
1800.

V.

V E R K L A R I N G

V A N

K A N T,

Aangaande de Wetenschapleer van FICHTE.

Op de plegtige oproeping, in naam van het *Publiek* aan mij gedaan, door den *Re- censent* des Werks van BUHLE (*Entwurf der transcendental - Philosophie*), in het VIII^{te} Nummer der *erlangischen Literatur- zeitung* (XI Januari 1799), verklaar ik hier mede, dat ik FICHTE'S *Wissenschafts- lehre* voor een geheel onverdedigbaar zamen- stel houde. Leer van *zuivere wetenschap*, immers, is niet meer, noch minder, dan bloote *Logica*, welke, met hare beginzelen, tot het stoflijke der kennis niet doordringt, maar van den inhoud derzelve, als zuivere *Logica*, *abstraheert* (aftrekt). Weshalve het een vergeeffsche, en daarom ook, nim-

H 4

mer

mer (te voren) ondernomen, arbeid is, uit dezelfde een wezenlijk voorwerp te willen uitspinnen; moettende men, wanneer het de *transcendentaale* Wijsgeerte geldt, daar, allerleerst, den overstap tot de *Metaphysica* doen. — Wat nu *Metaphysica* belangt, volgens de beginzelen van FICHTE; ik ben zoo weinig gestemd, om daar aan deel te nemen, dat ik Hem, in een antwoord op eenen brief, geraden heb, om, in plaats van nutloze spitsvindigheden, zijn goed talent van schrijven (of opstellen) aantekweeken, gelijk hetzelfde, in de *Critiek der zuivere Rede*, met vrucht, zoude kunnen besteed worden: waar op hij mij, beleefdlijk, heeft afgewezzen met de verklaring: „dat hij egter het *scholastieke* niet uit het oog verliezen zoude.” De vraag, of ik den geest van FICHTE's Wijsgeerte voor echt *criticismus* houde, is, derhalve, door hem zelven beantwoord, zonder dat ik noodig hebbe, om, over de waarde dier Wijsgeerte, uitspraak te doen; dewijl hier niet gesproken wordt van een beoordeeld voorwerp, maar van het beoordeelende onderwerp: waarom het genoeg is, mij van allen aandeel aan die Wijsgeerte vrij te verklaren.

HIER bij moet ik nog aanmerken, dat ik
niet

niet begrijpen kan, hoe men zig durve aanmatigen, mij het oogmerk toetedigten, als of ik, alleenlijk, een *voorbereidend* werk tot *transcendentale* Wijsgeerte, en niet het *zamenstel zelve* dezer Wijsgeerte, aan de Waereld had willen leveren. Nimmer konde mij zulk een oogmerk in de gedachten komen, wijl ik zelve het voltooide Geheel der zuivere Wijsgeerte, in de *Critiek der zuivere Rede*, als het beste kenmerk van de waarheid derzelve, heb aangeprezen.

DAAR, eindelijk, de gemelde *Recensens* beweert, dat de *Critiek*, met betrekking tot het geen zij woordlijk leert, aangaande de zinlijkheid, niet *letterlijk* zij optevatten, maar dat een ieder, die de *Critiek* verstaan wil, eerst het regte standpunt (het zij dan dat van BECK, het zij dat van FICHTE) zoeken moet (om dat de letter van KANT, zoo wel als die van ARISTOTELES, den geest doodt); zoo verklaar ik hier mede, nogmaals, dat de *Critiek*, alleszins, *naar de letter* verstaan, en blootlijk uit het standpunt des gemeenen, tot zulke afgetrokken onderzoekingen flegts genoegzaam geslepen en geöefenden, verstands moet beschouwd worden.

De *Italiaanen* hebben een spreekwoord; „God bewaare ons flegts voor onze vrienden! voor onze vijanden zullen wij ons zelve wel in acht nemen.” — Er zijn, naamlijk, goeheartige, omtrend ons welgezinde menschen, maar die tevens, wat de keuze der middelen belangt, waar door zij onze oogmerken willen begunstigen, verkeerd en dwaaslijk te werk gaan: doch men vindt ook, niet zelden, bedriegelijke, verraderlijke schijnvrienden, die, hoewel zij de taal der goedwilligheid spreken, nogtans op ons verderf toeleggen. Voor dezen, en derzelver uitgespreide strikken, kan men zig niet, behoudzaam genoeg, wagten. — De *critische* Wijsgeerte, intusschen, moet, door hare onverhinderbaare strekking, ter bevrediging der Rede, met opzigt op het *beschouwelijke*, zoo wel als op het *zedelijk-practische*, zig zelve overtuigd gevoelen, dat zij geene afwisseling van meeningen, of latere verbeteringen, immer ondervinden, noch door eenig leerstelzel, in eene andere form gebouwd, vervangen zal worden: in tegendeel, dat het samenstel der *Critiek*, op eenen alleszins zekeren grondslag rustende, voor altijd bevestigd, en voor alle toekomstige tijden en geslachten, ten aanzien van de hoogste

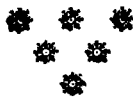
de Wetenschapleer van FICHTE. 123

ste bedoelingen der Menschheid, onöntbeere-
lijk is.

Den zevenden Augustus

1799.

IMMANUEL KANT.

Kort